

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Utrum scientia Dei sit attributum illius?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

mat entia rationis; quia non cognoscit talem eminentiam, & prioritatem, ut fundantem distinctionem rationis, per ordinem ad suum intellectum, sed tantum per ordinem ad intellectum humanum; sicut non facit entia rationis, quando cognoscit essentiam hominis præbere intellectui humano fundamentum, ut concipiatur, & distinguat in illa genus & differentiam, Quod ut clarè percipiatur.

19. Advertendum est, in distinctione virtuali quam agnoscunt Theologi in Deo, duo importari: unum de materiali, eminentiam scilicet divinæ naturæ, quæ præbet intellectui humano fundamentum illam concipiendi ut distinctam ab attributis; aliud de formali, nimirum distinctionem rationis, quam intellectus humanus apprehendit, & concipit in divina natura. Primum cognoscitur à Deo immediatè, & sine habitudine ad intellectum humanum; secundum verò solum immediatè, & per ordinem ad intellectum creaturæ: ex quo provenit, quòd Deus, cognoscendo talem distinctionem rationis, non facit ens rationis: quia ad formationem entis rationis requiritur, ut illud cognoscatur immediatè: nec sufficit quòd cognoscatur mediatè, & ut cognitum, vel factum, aut factibile ab alio intellectu.

ARTICULUS II.

Utrum scientia Dei sit attributum illius?

HAnc difficultatem movemus, tum ut magis divinæ scientiæ quidditatem declarem, tum etiam, ut difficile argumentum quod contra communem sententiam fieri solet, diluamus.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

20. Deo igitur: Scientiam Dei esse attributum illius. Ita colligitur ex D. Thoma in præmio hujus questionis, ubi ait: *Post considerationem eorum quæ ad divinam substantiam pertinent, restat considerandum de iis quæ pertinent ad operationem ipsius, & inter ea connumerat scientiam; atque adeo sentit, scientiam non spectare ad divinam substantiam, seu essentiam; sed esse quid consequens ad illam, per modum quasi proprietatis, & inter attributa ad operationem pertinentia collocari. Idem docet Damascenus libro 1. de fide cap. 4. his verbis: *sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quidcumque tandem aliud dicere libeat, non Dei naturam, sed quæ naturæ insunt exponis.**

21. Ratio etiam suffragatur, Attributum enim hoc modo definitur à Theologis: *Attributum est ratio quadam absoluta, necessariò, & formaliter existens in Deo, & virtualiter ad ejus essentiam consequens*: Atqui scientia Dei habet has omnes conditiones: Ergo est attributum. Major declaratur: Attributum dicitur esse *ratio absoluta*, ut excludantur divinæ relationes, quæ non sunt attributa. Dicitur *necessariò & formaliter existens in Deo*, ut per ly *necessariò*, excludantur actus liberi, qui sunt in Deo formaliter; & per ly *formaliter*, excludantur perfectiones secundum quid creaturarum, quæ non sunt in Deo formaliter, sed tantum eminenter. Denique additur, *ad essentiam Dei virtualiter consequens*, quia attributa sunt veluti proprietates divinæ essentia, quæ illam veluti trahunt ad aliam lineam, & ad illam con-

sequuntur, saltem per rationem, cum fundamento in re, tanquam ad causam virtuales, seu rationem à priori: eò ferè modò, quòd unitas, veritas, & bonitas, consequuntur rationem entis. Minor etiam probatur, quantum ad singulas partes. Et in primis quòd scientia divina sit aliquid absolutum, evidens est, cum sit communis tribus personis sanctissimæ Trinitatis. Secundò, quòd sit formaliter, & necessariò in Deo existens, liquet ex dictis articulo præcedenti: omnis enim perfectio simpliciter simplex, necessariò, & formaliter in Deo existit. Tertio, quòd sit virtualiter consequens ad divinam naturam, & illam veluti trahens ad aliam lineam, probatur. Intelligere constitutum divinæ naturæ respicit essentiam divinam, ut est in se intelligibilis absolute: scientia verò, ut est in se intelligibilis determinatò modò, quatenus scilicet habet rationem causæ: prudentia verò illam respicit, ut est summa regula omnium agibilium, id est omnium actuum divinorum: ars verò eandem respicit, ut est ratio omnium factibilium ad extra: Ergo &c.

§. II.

Solvitur difficile argumentum.

Contra hanc conclusionem objicitur difficile argumentum, quod sub hac forma breviter proponi potest. Intelligere constitutum naturæ divinæ, formaliter quæ tale, est scientificum: Ergo scientia in Deo, non est attributum, virtualiter ab ejus essentia distinctum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Illud intelligere est scientificum, quod attingit essentiam divinam, ut habet rationem causæ respectu creaturarum, vel ut est ratio à priori divinorum attributorum: Sed intelligere constitutum, attingit essentiam divinam, ut habet rationem causæ, &c. Ergo formaliter quæ tale, est scientificum. Major constat, Minor probatur. Intelligere infinitum, & comprehensivum debet attingere essentiam divinam omnibus modis quibus est cognoscibilis: Sed intelligere constitutum, est infinitum, & comprehensivum: Ergo debet attingere essentiam divinam omnibus modis quibus est cognoscibilis: ac proinde, ut est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum. Minor est certa. Major verò probatur. Ad rationem comprehensionis requiritur, quòd tota cognoscibilitas objecti exhauriatur, & quòd illud attingatur sub quacumque ratione, & modo quò est cognoscibile: Ergo intelligere infinitum & comprehensivum, debet cognoscere essentiam divinam omnibus modis quibus cognoscibilis est.

Respondent aliqui, quòd licet intelligere constitutum naturæ in Deo sit infinitum, & comprehensivum; non tamen propterea attingit essentiam divinam, quatenus formaliter habet rationem causæ; quia non est infinitum absolute, & omnibus modis, sive secundum omnes lineas, etiam attributales, sed solum intra propriam lineam naturæ: unde sicut natura divina, quamvis infinita, quæ talis tamen formaliter, non includit in suo conceptu quidditativo relationes, & attributa, sed radicaliter tantum, ut plures existant: ita & intelligere constitutum, quamvis infinitum, & comprehensivum, non includit tamen formaliter omnes particulares modos intelligibilitatis, quibus natura divina est cognoscibilis, & qui pertinent ad attributa; qualis est intelligibilitas per modum causæ, vel ut est ratio agibilium,

ARTICULUS III.

Varie scientia Dei divisiones exponuntur.

Licet divina scientia ex parte Dei unica & simplex sit, utpote infinita & illimitata, & omnia in essentia Dei tanquam in causa perfectissime comprehendens; nihilominus ex parte creaturarum, & objectorum materialium circa qua versatur, multiplex est, & in varias quasi species à Theologis dividi solet.

Primo dividitur in speculativam & practi-
cam, de qua divisione agit S. Thomas hic arti-
culo 16. Scientia speculativa est illa, qua est de
re quam Deus solum cognoscit, & non efficit;
qualis est illa, qua versatur circa res merè possi-
biles, quas Deus potest quidem facere, sed non
facit. Practica verò illa dicitur, qua non solum
cognoscit, sed etiam efficit suum objectum:
qualem infra dicemus esse scientiam visionis, ut
applicatam per decretum. Unde cum scientia
Dei sit causa omnium rerum, quas Deus, vel se
solo, vel per alias causas in aliqua differentia
temporis facit, de omnibus rebus creatis habet
scientiam practicam. Mala etiam (ut dicit S.
Thomas in fine ejusdem articuli) licet ab eo non
sint operabilia, tamen aliquo modo sub cognitione pra-
ctica ipsius cadunt, sicut & bona, in quantum permit-
tit, vel impedit, vel ordinat ea: sicut & agritudines ca-
dunt sub practica scientia medici, in quantum per ar-
tem suam curat eas.

Secundo dividitur scientia divina in necessa-
riam, & liberam. Prima est illa qua antecedit
decretum, & liberam determinationem volun-
tatis divinae, & qua non attingit existentiam rerum,
sed tantum earum essentiam & quiddita-
tem, qua aliter se habere non potest. Secunda
verò illa dicitur qua supponit decretum, ac in
eo fundatur, & qua circa res existentes, aut fu-
turas versatur.

Tertia divisio, qua valde celebris, & frequens
est apud Theologos, est in scientiam simplicis
intelligentiae, & visionis: de qua agit S. Thomas
hic art. 9. & cujus meminit 3. p. quaest. 10. art. 2. ad
2. & 1. contra Gentes c. 66. & 69. Prima ut dicit
S. Doctor hic art. 9. illa est qua versatur circa ea,
qua nec sunt, nec fuerunt, nec erunt, & dicitur
simplicis notitia, seu intelligentiae, ad excludendam
admixturem ejus quod est extra genus notitiae,
sicut est existentia rerum, quam addit scientia
visionis; vel ordo voluntatis ad res scitas pro-
ducendas, quam addit scientia approbationis,
ut docet quaest. 3. de verit. art. 3. ad 8. Secunda
verò est illa qua attingit ea qua sunt, fuerunt,
vel erunt, & vocatur Visionis, metaphorà sumptà
à potentia visiva: sicut enim oculus videt, &
intuetur objecta sibi praesentia; ita scientia Dei,
quatenus fertur in res praeteritas, & futuras, ut
praesentes in aeternitate, modo infra explicando,
dicitur illas videre, & intueri. Unde idem S.
Doctor quaest. 2. de verit. art. 9. ad 2. dicitur scien-
tia Visionis in Deo, ad similitudinem visus corporalis,
qui res extra se positas intuetur.

Ultima divisio est in scientiam approbatio-
nis, & improbationis. Scientia approbationis, est
ipsamet scientia visionis, quatenus versatur cir-
ca bona, & quatenus supponit decretum, & ap-
probationem voluntatis divinae. Scientia verò
improbationis, aut reprobationis, est eadem
scientia visionis, quatenus fertur in mala, & in
pec-

agibilem, aut factibilem, sed radicaliter tan-
tam: quia modus continendi naturae, non petit,
nec patitur alium modum continendi suas pro-
prietates, quam per modum principii radicalis.
Sicut ergo divina scientia, quamvis intra pro-
priam lineam infinita, non attingit tamen essen-
tiam divinam, quatenus est ratio agibilem, vel
factibilem, sed hoc pertinet ad prudentiam, &
artem divinam, qua sunt attributa à scientia vir-
tualiter distincta: ita & intelligere constituti-
vum, quamvis infinitum, non includit tamen
formaliter; sed tantum radicaliter, modum
cognoscendi essentiam divinam, ut causam
creaturarum, vel rationem à priori attributo-
rum.

24. Haec solutio, quamvis subtilis, non videtur
tamen plenè evacuare difficultatem argumenti:
si enim intelligere constitutivum sit infinitum
intra propriam lineam, ut revera est, attingit ip-
sam divinam essentiam, formaliter quatenus ha-
bet rationem naturae, ac proinde, quatenus est
ratio à priori divinorum attributorum: in hoc
enim consistit proprius conceptus naturae divi-
nae, ut talis est. Sed intelligere quod attingit di-
vinam essentiam, ut rationem à priori, & cau-
sam virtuales attributorum, est scientificum:
Ergo intelligere constitutivum, formaliter quò
tale, est scientificum; & sic recurrit difficultas
argumenti propositi.

25. Melius ergo responderetur cum Salmantien-
sibus, hic disp. 1. dubio 4. §. 4. negando Antece-
dens, ad cujus probationem, nego Minorem: ad
probationem illius, distingo Majorem. Intelli-
gere infinitum, & comprehensivum, debet at-
tingere essentiam divinam, omnibus modis &c.
qui pertinent ad rationem *Qua*, concedo Ma-
jorem: qui pertinent ad rationem *sub qua*, nego
Majorem. Quae distinctio, concessa minori, ap-
plicari debet Consequentiae.

26. Explicatur haec responsio, ex doctrina quam
trahit D. Thomas supra quaest. 1. art. 1. ad 2. ubi
docet, quòd haec conclusio, terra est rotunda, po-
test pertinere ad diversas scientias specie distin-
ctas, prout attingitur per diversa media: ut enim
attingitur per medium mathematicum, perti-
net ad Mathematicam; ut verò attingitur per
medium physicum, spectat ad Philosophiam,
&c. Sicut ergo eadem rotunditas terrae, attingit
à Mathematico, & à Philosopho, tanquam
ratio qua cognoscitur: quia tamen substat di-
versis mediis, & diversae rationi *sub qua*, pertinet
ad diversas scientias. Ita similiter, quamvis es-
sentia divina cognoscatur, quatenus est causa
creaturarum, & ratio à priori attributorum, per
intelligere constitutivum naturae divinae, & per
scientificum, & attributale: quia tamen per pri-
mum essentia divina, ut causa, attingitur solum
ut ratio *qua*: per secundum verò, ut ratio *sub qua*:
ideo primum virtualiter distinguitur à secundo,
sicut & scientia, propter eandem rationem, vir-
tualiter distinguitur in Deo, à prudentia, & ar-
te: licet enim Deus per suam scientiam cognoscat
suam essentiam esse primam rationem agi-
bilem, & factibilem; illa tamen ratio in scien-
tia se habet solum ut ratio *qua*: in arte ve-
rò, & prudentia, ut ratio
sub qua.